

บทที่ 1

ศาสตร์พระราช่า: ความหมาย ประเภท และความสำคัญ

สำนักงานจัดการศึกษาทั่วไปและศิลปวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

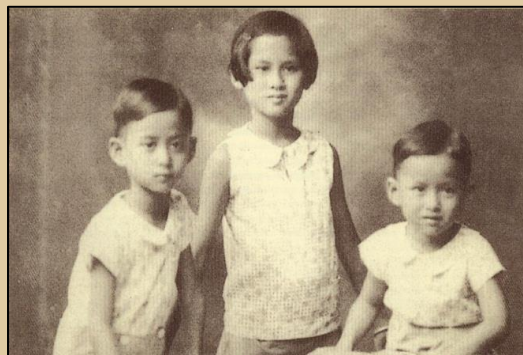
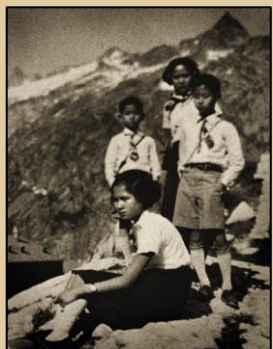
ในหลวง ... ใน ความทรงจำ

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

- เสด็จพระราชสมภพ วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2470
โรงพยาบาลเมานท์ออเบอร์น เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา
- ทรงมีพระเชษฐาและพระเชษฐภคินีร่วมพระชนกชนนี 2 พระองค์
  - สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
  - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

- วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 พระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบโบราณราชประเพณีขึ้น ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณในพระบรมราชวัง พระปฐมบรมราชโองการว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

ศาสตร์พระราชา: ความหมาย ประเพณี และความสำคัญ

- ประเด็นที่จะนำเสนอ
  - ๑. ความรู้เบื้องต้น: ความเป็นมาของศาสตร์พระราชา
  - ๒. ธรรมชาติและความหมายของศาสตร์และศาสตร์พระราชา
  - ๓. ประเพณีของศาสตร์พระราชา
  - ๔. หัวใจของศาสตร์พระราชา
  - ๕. แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา
  - ๖. ความสำคัญของศาสตร์พระราชา

๑. ความรู้เบื้องต้น:

ความเป็นมาของศาสตร์พระราชา

พระปฐมบรมราชโองการ

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระราชดำรัสตอบประชาชนของพระองค์

“ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะทิ้งประชาชนอย่างไรได้”

๒. ธรรมชาติและความหมายของ “ศาสตร์” และ “ศาสตร์พระราชา”

๒.๑ ศาสตร์ (Science)

๑. ธรรมชาติ (Natural Sciences)
๒. บริสุทธิ์ (Pure Sciences)
๓. สังคม (Social Sciences)
๔. ประยุกต์ (Applied Sciences)

๒. ธรรมชาติและความหมายของ “ศาสตร์” และ “ศาสตร์พระราชา”

๒.๒ ศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชา >>>>>>>>> ศาสตร์ประยุกต์

ศาสตร์พระราชา หมายถึง องค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษา ค้นคว้า และทดลองโดยในหลวงรัชกาลที่ ๙ ด้วยการบูรณาการ “ศาสตร์ชาวบ้าน” หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ากับ “ศาสตร์สากล” หรือศาสตร์สมัยใหม่ จนได้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดที่จะทำให้สังคมและประเทศอยู่ได้อย่างเป็นสุขและยั่งยืน

(มนัส สุวรรณ, ๒๕๖๑)

ศาสตร์พระราชา หมายถึง บรรดาองค์ความรู้และภูมิปัญญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานผ่านวิธีการต่าง ๆ ด้วยความมุ่งหมายที่จะพัฒนา ป้องกัน หรือ แก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์สุขแก่พสกนิกรและส่งผลถึงมนุษยชาติทั้งปวง ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุข และยั่งยืน

(สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๐)

๓. ประเภทของศาสตร์พระราช่า

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) แบ่งประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินอกเป็น ๘ ประเภท รวม ๔,๘๑๐ โครงการ ดังนี้

๑. โครงการพัฒนาด้านการเกษตร	๑๓๙ โครงการ
๒. โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	๑๘๘ โครงการ
๓. โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข	๕๘ โครงการ
๔. โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ	๓๔๖ โครงการ
๕. โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	๓,๓๓๖ โครงการ
๖. โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/การสื่อสาร	๘๔ โครงการ
๗. โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคมและการศึกษา	๔๐๒ โครงการ
๘. โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ/อื่นๆ	๒๕๗ โครงการ

๔. หัวใจของศาสตร์พระราชา

หัวใจของศาสตร์พระราชาคือ

การสร้างพื้นฐานการดำรงชีวิตด้วยการพัฒนาคน
สร้างสันติ และความปรองดอง เพื่อให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

๔. หัวใจของศาสตร์พระราชา

การสร้างสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข อาศัยหลัก ๓ ประการ (๓ ป.)

๑. **ปฏิบัติ:** หมายถึง ความเป็นศาสตร์แห่งการพัฒนา มุ่งแก้ปัญหาความยากจนที่ตัวคน (human poverty) มากกว่าความยากจนที่ตัวเงิน (monetary poverty)
๒. **ปริยัติ:** หมายถึง ความเป็นศาสตร์แห่งความประพฤติ ยึดมั่นในความอดทน อดกลั้น มีขันติ ไสรัจจะ หิริโอตตปปะ รู้หลักการครองตน ครองคน และครองงาน (สังคหวัตถุ ๔ / พรหมวิหาร ๔ / สัมปยุตต-ธรรม ๗)
๓. **ปฏิเวธ:** หมายถึง ความเป็นศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกัน มุ่งเน้นการสร้างความรัก ความสามัคคี ประองดอง การเคารพในเหตุผลซึ่งกันและกัน ไม่เอา رأัดเอาเปรียบกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๕. แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

- การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
- การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในมิติ “ภูมิสังคม”
- การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในมิติ “หลักการทรงงาน ๒๓ ข้อ”
- การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในมิติ “การสร้างคนด้วยการศึกษาและการเรียนรู้”

๖. ความสำคัญของศาสตร์พระราช

๑.) มิติทางสังคม

- แก้ไขปัญหาความยากจน
- สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
- อนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม
- สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุขและยั่งยืน

๒.) มิติทางสิ่งแวดล้อม

- การอนุรักษ์ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้
- การแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม

๓.) มิติทางเศรษฐกิจ

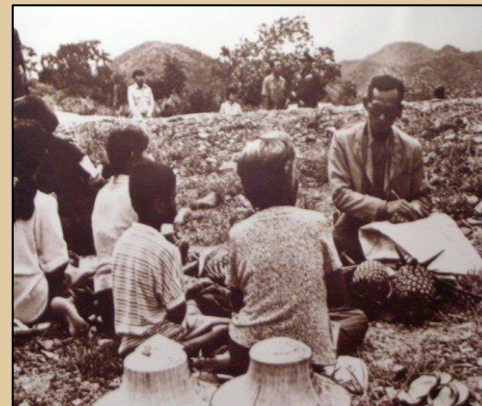
- การมีงานทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเกษตร
- การมีรายได้เพียงพอ
- การพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

พระราชกรณียกิจ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

พระราชกรณียกิจ พ.ศ. 2495 - 2562

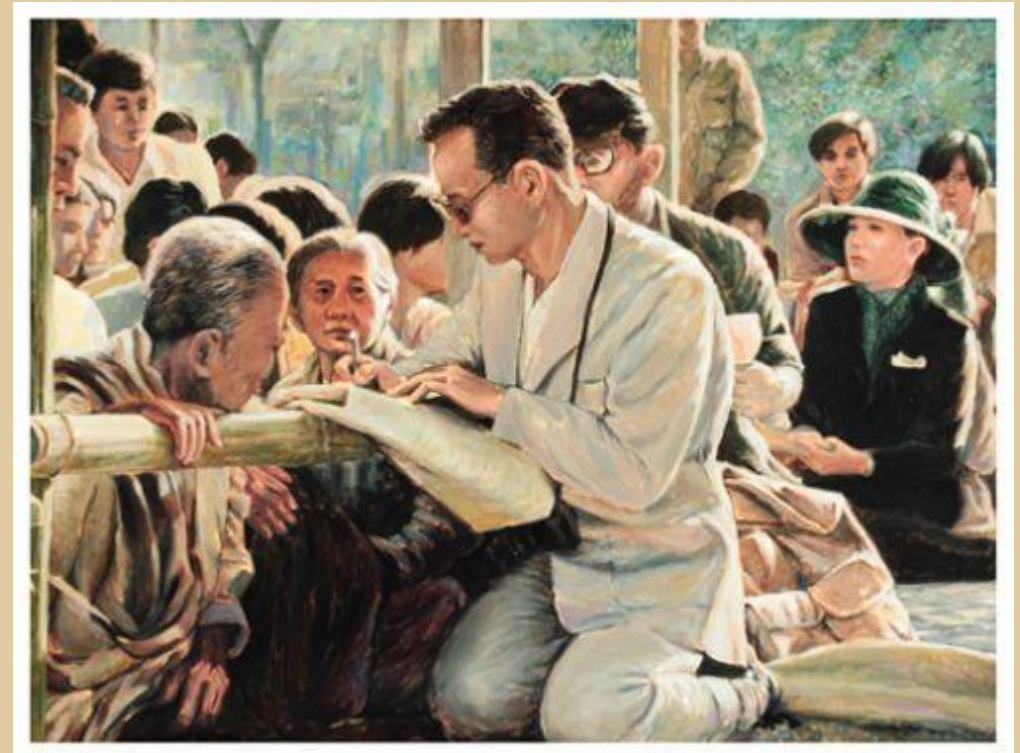
จำนวนโครงการ 4,810 โครงการ

พระราชกรณียกิจ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

- พระราชกรณียกิจในต่างประเทศ
- พระราชกรณียกิจภายในประเทศ
  - ด้านเกษตรกรรม
  - ด้านการศึกษา
  - ด้านศิลปวัฒนธรรม
  - ด้านศาสนา
  - ด้านการสาธารณสุข
  - ด้านการคมนาคม

พระราชกรณียกิจภายในประเทศ

- ด้านการเกษตร -

พระราชกรณียกิจภายในประเทศ

- ด้านการเกษตร -

พระราชกรณียกิจภายในประเทศ

- ด้านการศึกษา -

พระราชกรณียกิจภายในประเทศ

- ด้านศิลปวัฒนธรรม -

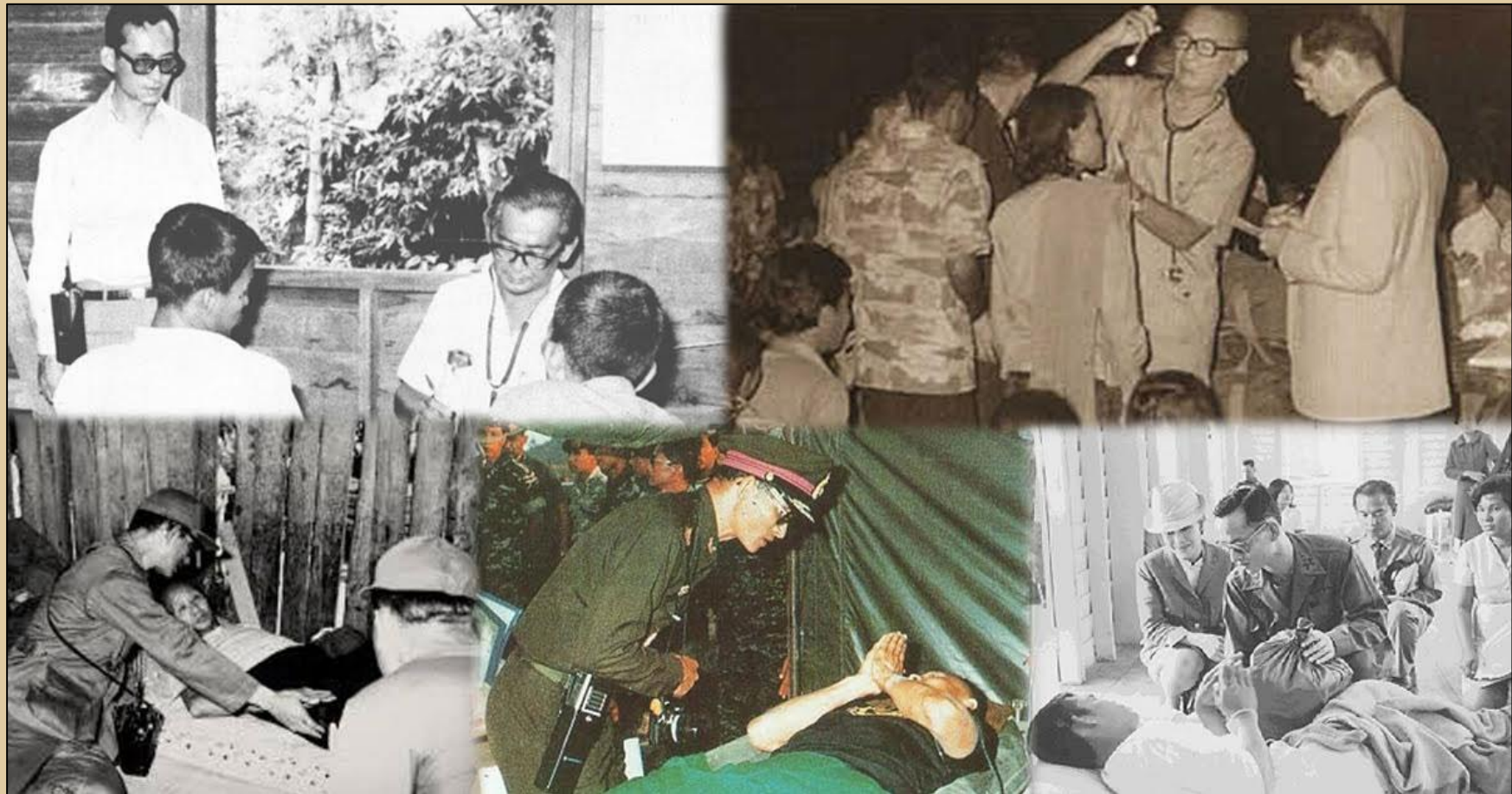
พระราชกรณียกิจภายในประเทศ

- ด้านศาสนา -

พระราชกรณียกิจภายในประเทศ

- ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข -

พระราชกรณียกิจภายในประเทศ

- ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี -

